

Chci být členem okrskové volební komise

Úkolem okrskové volební komise je dohlížet nad hlasováním voličů a poté sčítat odevzdané hlasy. Jedná se o specifickou činnost v obecném zájmu, která zajišťuje výkon volebního práva, jako základní prvek demokracie.

Vzhledem k tomu, že se jedná o hlavní článek ve sčítání odevzdaných hlasů, tvoří komisi v první řadě osoby delegované jednotlivými kandidujícími subjekty. Důvodem je, aby při vzájemné kontrole mohly volební strany osobně dohlížet na správnost zpracovávaných výsledků.

Člen musí být proto plně schopen vykonávat svou funkci. Zájemci by při zvažování měli vzít v potaz i dobu činnosti komise ve dny voleb a povinnost posléze sčítat hlasy, které zejména v komunálních volbách může trvat i několik hodin.

Jaké podmínky musím splňovat, když chci být členem?

Člen komise musí splňovat zákonné podmínky. Ty se můžou jasně lišit v závislosti na typu voleb. Zákonné podmínky pro členství v okrskové volební komisi jsou:

a) Věk (podmínka ve všech volbách)

Osoba, která chce být členem, musí dosáhnout 18 let minimálně v den složení slibu. Slib se skládá zpravidla na prvním zasedání okrskové volební komise.

b) Svěprávnost (podmínka ve všech volbách)

Člen komise nesmí být omezen ve svéprávnosti k výkonu volebního práva. To znamená, že u něj soud rozhodnutím neomezil svéprávnost volit či být volen.

c) Nemá překážku výkonu volebního práva spočívající v zákonem stanoveném omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu (podmínka ve všech volbách)

Člen musí být přítomen ve dny voleb ve volební místnosti. Nemůže-li se tam dostavit například z důvodu infekčního onemocnění, pro který je izolován v nemocnici, je to překážka jeho členství.

d) Zákaz být současně kandidátem (podmínka ve všech volbách)

Zákon zakazuje, aby kandidát sčítal hlasy po něj odevzdané. Smyslem je zajistit v co nejvyšší možné míře nezávislost členů, a potažmo celé komise.

Člen komise proto nemůže být současně kandidátem v tom volebním obvodu, pro který je okrsková volební komise zřízena (výjimkou jsou volby do Poslanecké sněmovny a Senátu).

Např. kandiduje-li osoba ve volbách do zastupitelstev krajů v Jihočeském kraji, nemůže být členem v tomto kraji, nicméně může být členem komise v Moravskoslezském kraji. Kandidát v komunálních volbách v městě Beroun, může být členem komise v obci Poříčany.

V případě volby prezidenta republiky a voleb do Evropského parlamentu, kde voliči hlasují pro tytéž kandidáty napříč celou ČR, nemůže být kandidát z podstaty věci v žádné okrskové volební komisi.

V případě voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu nemůže být kandidát členem žádné komise, i když jsou kandidáti v rámci jednotlivých krajů/volebních obvodů odlišní.

e) Občanství (podmínka ve všech volbách)

Člen komise musí být státní občan ČR.

Výjimkou jsou komunální volby a volby do Evropského parlamentu, kde mohou být členy i občané jiných členských států. Důvodem je, že v těchto volbách mohou občané jiných členských států volit a kandidovat, a je jim proto zaručena i možnost dohlížet na regulérnost sčítání hlasů.

f) Další překážky výkonu volebního práva (podmínky pouze ve volbách do zastupitelstev obcí a krajů)

V případě komunálních voleb a voleb do zastupitelstev krajů zákon stanovuje navíc, aby člen:

- 1) neměl zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, nebo
- 2) nevykonával službu vojáka z povolání v zahraničí nebo nevykonával službu vojáka v záloze v zahraničí.

Účelem je, aby člen byl fakticky přítomen ve volební místnosti a mohl řádně plnit svou funkci.

e) Pobyt (podmínka pouze ve volbách do zastupitelstev obcí)

V komunálních volbách musí mít člen komise současně i trvalý pobyt na území ČR, případně přechodný pobyt, jedná-li se o občana jiného členského státu EU. Podmínka pobytu je odvozená od podmínky pobytu pro samotné právo volit a kandidovat v těchto volbách.

Osoba ovšem může být členem komise i v jiné obci, než kde má trvalý pobyt. Důležité je, že má pobyt na území ČR. Např. osoba s trvalým pobytem v Praze, může být členem komise v Přerově.

Kam se mám přihlásit?

Starosta nejpozději 60 dnů přede dnem voleb určí minimální počet členů komise, tj. takový počet, který je schopen řádně zajistit činnost komise.

Členy primárně delegují kandidující subjekty. Každá volební strana, jež kandiduje v daných volbách, může do 30 dnů přede dnem voleb do každé komise delegovat jednoho člena a jednoho náhradníka.

Zájemci by se proto se svým zájmem měli v první řadě obrátit na volební strany, se kterými sympatizují. Seznam kandidátů a volebních stran je po registraci zveřejněn na internetové stránce Českého statistického úřadu (zhruba 45 dnů přede dnem voleb).

Není-li na základě delegací dosaženo nejnižšího stanoveného počtu, jmenuje členy na neobsazená místa starosta. Váš zájem o účast v komisi můžete tedy sdělit i starostovi, který, nebude-li dosaženo nejnižšího počtu členů, Vás může následně jmenovat do komise.

Např. starosta určí minimální počet členů 4. Volební strany delegují celkově 9 členů, čímž převýšily minimální počet. Starosta pak již nemůže nikoho dalšího do jmenovat. V případě, že volební strany delegují celkově pouze 2 členy, musí starosta do jmenovat další členy, a to právě dva.

Můžu si vybrat, v jaké chci být komisi?

Ano. Při delegaci může zmocněnec na základě Vašich požadavků vymezit, do které volební komise Vás má starosta zařadit. Není-li to v rámci delegace určeno, je zařazení na rozhodnutí starosty.

Jak se dozvím, že jsem se stal členem?

Nejpozději 21 dnů přede dnem voleb se musí konat první zasedání okrskové volební komise. Starosta musí všechny členy na zasedání písemně pozvat. Současně oznámení vyvěsí na úřední desce obecního úřadu. Oznámení se ze zákona pokládá za doručené dnem vyvěšení na úřední desce, nikoliv dnem, kdy ho delegovaná osoba skutečně obdrží.

Oznámení o svolání prvního zasedání zasílá starosta delegovaným a jmenovaným zástupcům

- a) do datové schránky,
- b) nemá-li ji člen, na adresu, kterou mu sdělili jako adresu pro doručování,
- c) nebyla-li doručovací adresa sdělena, pak na adresu evidovanou v informačním systému evidence obyvatel, na kterou mají být doručovány písemnosti,
- d) není-li ani zde doručovací adresa evidována, pak na adresu místa jeho trvalého pobytu.

Co musím jako člen dělat?

Člen okrskové volební komise:

- a) Měl by se účastnit prvního zasedání komise, které se koná nejpozději 21 dnů přede dnem voleb a na kterém členové skládají slib a losují předsedu a místopředsedu. Nemůže-li se člen tohoto zasedání účastnit, měl by o tom informovat starostu. Neúčast bude sankcionována snížením odměny.
- b) Předseda, místopředseda a zapisovatel se musí účastnit školení. Neúčast se sankcionuje snížením odměny.

- c) Všichni členové musí řádně plnit svou funkci v oba dny voleb. Neúčast bude sankcionována snížením odměny. Navíc, nevykonává-li člen svoji funkci a jeho nepřítomnost trvá nepřetržitě déle než dvě hodiny, jeho členství automaticky končí a nastoupí za něj náhradník.

Více k činnosti okrskové volební komise lze nalézt ve stanovisku Činnost okrskových volebních komisí:

Činnost okrskových volebních komisí

Okrsková volební komise zejména:

- 1) dbá o pořádek ve volební místnosti
- 2) za pořádek ve volební místnosti a jeho bezprostředním okolí odpovídá předseda komise; jeho pokyny k zachování pořádku a důstojného průběhu hlasování jsou závazné pro všechny přítomné,
- 3) před zahájením hlasování předseda zkontroluje, zda je volební místnost vybavena podle zákona, a poté před ostatními členy volební schránky zapečetí,
- 4) nastanou-li okolnosti, které znemožňují zahájit hlasování, pokračovat v něm nebo je ukončit, může komise odročit zahájení hlasování na pozdější hodinu nebo je přerušit anebo prodloužit dobu hlasování, nejdéle však o 1 hodinu,
- 5) zajišťuje hlasování a dozírá na jeho průběh,
- 6) ztotožňuje voliče a poznamenává jeho účast do výpisu ze seznamu voličů,
- 7) vydává voliči úřední obálku; na žádost i hlasovací lístky,
- 8) je-li to nutné, informuje voliče (např. o odvolání kandidáta, tiskové chybě, aj.),
- 9) dozírá na tajnost hlasování,
- 10) je nápomocná voličům se zdravotním postižením při hlasování,
- 11) na požádání vyše k voliči dva své členy s přenosnou volební schránkou,
- 12) po prvním dni zapečetí volební schránky tak, aby do nich nebylo možné vkládat hlasovací lístky ani je vybírat a zabezpečí i ostatní volební dokumenty,
- 13) před zahájením druhého dne zkontroluje neporušenost pečeti a sejme je,
- 14) po ukončení hlasování uzavírá volební místnost,
- 15) sčítá hlasy a vyhotovuje zápis o průběhu a výsledku hlasování
- 16) po ukončení hlasování sčítá odevzdané úřední obálky a platné hlasy a výsledky zaznamená do zápisu o průběhu a výsledku hlasování - k tomu podrobněji viz Pokyny pro okrskové volební komise, které vypracovává pro každé volby Český statistický úřad,
- 17) zápis předává na přebíracím místě u pověřeného obecního úřadu Českému statistickému úřadu.

Co musím jako člen dělat?

Člen okrskové volební komise:

- a) měl by se účastnit prvního zasedání komise. Nemůže-li se člen prvního zasedání účastnit, měl by o tom informovat starostu. S neúčastí je spojeno poměrné krácení odměny,
- b) předseda, místopředseda a zapisovatel se musí účastnit školení; s neúčastí je spojeno krácení odměn,
- c) nevykonává-li člen svoji funkci ve dny voleb a jeho nepřítomnost trvá nepřetržitě déle než dvě hodiny, jeho členství automaticky končí a nastoupí za něj náhradník,
- d) u každého člena musí být ve volební místnosti uvedeno jeho jméno, příjmení, funkce v komisi a údaj o tom, zda je delegován politickou stranou, politickým hnutím, koalici nebo nezávislým kandidátem anebo jmenován starostou.

Zapisovatel:

- a) Členem každé komise je i zapisovatel. Jeho funkcí je mj. zajistit chod a administrativu komise. Zapisovatel je vždy jmenován starostou.
- b) Nevykonává-li zapisovatel svou funkci řádně, starosta ho odvolá a na jeho místo neprodleně jmenuje nového zapisovatele.
- c) Funkci by měla zastávat osoba, která se orientuje ve volební právní úpravě. Lze doporučit, aby se jednalo o úředníka obecního úřadu nebo osobu, která má dostatečné znalosti či zkušenosti s funkcí zapisovatele.

První zasedání komise

První zasedání se musí konat nejpozději 21 dnů přede dnem voleb. Starosta musí všechny členy na zasedání písemně pozvat. Současně oznámení vyvěsí na úřední desce obecního úřadu.

Pozor! Oznámení se ze zákona pokládá za doručené již dnem vyvěšení na úřední desce.

Členové na svém prvním zasedání

- a) skládají slib a ujímají se své funkce,
- b) určí losem ze svých členů předsedu a místopředsedu.

Skládání slibu a vznik členství

Členství v komisi vzniká složením slibu tohoto znění: "Slibuji na svou čest, že budu svědomitě a nestranně vykonávat svoji funkci a budu se při tom řídit Ústavou, zákony a jinými právními předpisy České republiky". Skládá-li slib ve volbách do Evropského parlamentu občan jiného členského státu EU, musí ke svému podpisu ještě připojit vlastnoručně napsanou větu: "Prohlašuji, že rozumím textu, který podepisuji".

Slib skládá člen na prvním zasedání komise, jehož se účastní. Zpravidla se jedná o první zasedání komise.

Usnášení komise

Okrsková volební komise je kolektivní orgán, což znamená, že rozhoduje společně.

Je schopná se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. Usnesení je přijato, vyslovila-li se pro ně nadpoloviční většina přítomných členů.

Každý člen má právo vyjádřit svůj odlišný názor a může žádat, aby stručný obsah jeho oznámení či stížnosti byl zapsán do zápisu o průběhu a výsledku hlasování.

Zánik členství

Členství v okrskové volební komisi zaniká

- a) úmrtím člena,
- b) rezignací člena na svou funkci - okamžikem, kdy písemnou rezignaci obdrží předseda komise,
- c) odvoláním člena - okamžikem, kdy písemné odvolání obdrží předseda; odvolání může učinit osoba, která ho do komise delegovala,
- d) pozbytím státního občanství (není podmínkou ve volbách do zastupitelstev obcí),
- e) ve volbě prezidenta, dojde-li u člena k omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva nebo omezení svobody z důvodu ochrany zdraví lidu,
- f) ve dnech voleb, nevykonává-li člen okrskové volební komise svoji funkci a jeho nepřítomnost trvá nepřetržitě déle než 2 hodiny.

Dnem ukončení činnosti okrskové volební komise - činnost komise je ukončena patnáctým dnem po vyhlášení celkových výsledků voleb Státní volební komisí (v případě voleb do Senátu, do zastupitelstev krajů, do zastupitelstev obcí a volby prezidenta republiky za předpokladu, že nebyl podán návrh na soudní přezkum).

Za člena, jehož členství zaniklo v době činnosti komise, povolá předseda komise prostřednictvím starosty náhradníka téhož kandidujícího subjektu. Nejsou-li náhradníci, jmenuje nové členy starosta.

Dostanu za funkci nějakou odměnu?

Informace k nárokům členů okrskových volební komisí a jejich odměňování je možné nalézt v stanovisku Odměňování členů okrskových volebních komisí.

Nároky členů okrskových volebních komisí upravují jednotlivé volební zákony. Členové okrskových volebních komisí mají nárok na:

- **zvláštní odměnu** za výkon funkce,
- **pracovní nebo služební volno** v nezbytně nutném rozsahu a na náhradu mzdy (platu, služebního příjmu, odměny) ve výši průměrného výdělků od uvolňujícího zaměstnavatele, **nebo paušální**

náhradu ušlého výdělku za dobu výkonu funkce u členů, kteří jsou samostatně výdělečně činní (výše paušální náhrady je stejná při všech volbách a činí 43 Kč za hodinu, nejvýše však 340 Kč za jeden den).

Kdy obdržím zvláštní odměnu?

Zvláštní odměnu a paušální náhradu ušlého výdělku členům **vyplatí do 30 dnů po ukončení činnosti komise obecní úřad**, pod který spadala okrsková volební komise.

Činnost komise je ukončena patnáctým dnem po vyhlášení celkových výsledků voleb Státní volební komisí (v případě voleb do Senátu, do zastupitelstev krajů, do zastupitelstev obcí a volby prezidenta republiky za předpokladu, že nebyl podán návrh na soudní přezkum). Státní volební komise vyhláší výsledky zpravidla nejbližší úterý po volbách.

Jak uplatním nárok na náhradu ušlého výdělku?

Nárok na náhradu ušlého výdělku je třeba uplatnit u obecního úřadu a výdělečnou činnost prokázat např. živnostenským listem, zápisem v obchodním rejstříku nebo jiným dokumentem.

Jak uplatním nárok na náhradu mzdy?

Zaměstnavatel, který svému zaměstnanci poskytl pracovní (služební) volno a náhradu mzdy (platu, služebního příjmu, odměny) ve výši průměrného výdělku, se může následně obrátit na příslušný obecní úřad a požádat o refundaci náhrady mzdy (platu, služebního příjmu, odměny), která mu bude vyplacena.

Jaká je výše zvláštní odměny?

V prováděcích vyhláškách jednotlivých volebních zákonů je výše zvláštní odměny shodně upravena tak, že za výkon funkce v okrskové volební komisi náleží:

- řadovému členovi 1 800 Kč,
- místopředsedovi a zapisovateli 2 100 Kč
- předsedovi 2 200 Kč.

Předseda, místopředseda a zapisovatel mají ze zákona nárok na vyšší zvláštní odměnu. Důvodem jsou větší požadavky na tyto funkce a povinnost účastnit se školení.

Konají-li se volby v souběhu s jinými volbami, zvyšuje se odměna za výkon funkce **o 400 Kč**.

Odměna se zvyšuje **o 400 Kč** i v případě komunálních voleb v územně členěných statutárních městech a v hlavním městě Praze.

Proč jsem nedostal odměnu v plné výši?

Pokud se člen komise všech jednání nezúčastňuje, obecní úřad celkovou výši odměny poměrně krátí, a to podle evidence o jeho účasti na jednáních komise. Takovýto postup se uplatní mj. i v případě, kdy se člen neúčastní třeba jen prvního jednání komise, kde dochází ke složení slibu a k losování předsedy a místopředsedy. Důvody neúčasti přitom nejsou rozhodné, ani to, zda je neúčast omluvená či neomluvená.

Právní předpisy nevylučují způsob výplaty odměny přizpůsobit tak, aby bylo zachováno poměrné krácení odměny a zároveň došlo k odstranění výrazných disparit v poskytnuté celkové částce pro jednotlivé členy.

Povinná účast předsedů, místopředsedů a zapisovatelů na školení

Všichni zapisovatelé, předsedové a místopředsedové okrskových volebních komisí jsou povinni se účastnit školení k zásadám hlasování a k systému zjišťování a zpracování výsledků hlasování, jež organizuje pověřený obecní úřad ve spolupráci s Českým statistickým úřadem.

Podle zákona předseda, místopředseda a zapisovatel, který nesplnil svou povinnost účastnit se školení, nemá nárok na vyšší zvláštní odměnu a náleží mu pouze odměna řadového člena. Jeho postavení předsedy, místopředsedy či zapisovatele tím ovšem není dotčeno.

V případě, že je zapisovatel jmenován nebo předseda či místopředseda vylosován až v době, kdy již nebylo možné účast na školení zajistit, uplatní se zákonná výjimka a zvláštní odměna se nesnižuje.